

INTERVJU**POSLEDNJA DOMINA
NEMA KOGA
DA SRUŠI**

Ne postoji opasnost da nezavisnost Crne Gore uzrokuje bilo kakav "domino efekat" u regionu. Sve bivše republike SFRJ su stekle nezavisnost, a građanima Srbije ćemo je mi podariti

Za LIMES plus govori Ranko Krivokapić, predsednik Skupštine Crne Gore

LIMESplus: Zašto Crna Gora treba da bude samostalna država?

KRIVOKAPIĆ: Svi oblici zajedništva sa Srbijom u posljednjem vijeku pokazali su se neodrživim. Ti projekti nijesu izdržali trajanje u vremenu. Ni Kraljevina Jugoslavija ni SFRJ, ni SRJ nijesu mogle funkcionisati na principima na kojima su počivali. Dezintegracijom SFRJ ostale su Srbija i Crna Gora u nekom vidu zajedništva koje je rezultat ratne politike velikosrpske vladajuće političke i intelektualne elite. Ta tvorevina, kao i ova danas, nema ni istorijski ni demokratski legitimitet. Za evropske integracije je nužno da imamo legitimnu demokratsku državu, a ne Miloševićevu ratnu tvorevinu.

Crna Gora kao država sa milenijumskim trajanjem ne može ostvariti svoje političke i ekonomske interese u zajednici sa Srbijom. Isuviše smo različiti. U ekonomskoj sferi i EU je to priznala dvostrukim kolosijekom. U političkoj ravni mi se još više razlikujemo. Crna Gora nema problem saradnje sa Haškim tribunalom, različiti su nam pogledi oko ključnih političkih tema koje su danas prisutne u ovom dijelu Balkana. Treba li podsjetiti da je u Srbiji i nakon 15 godina stranka Vojislava Šešelja najjači politički subjekt, da se sadašnja Vlada održava uz pomoć Miloševićeve partije. Kako graditi zajedničke odnose sa tim strukturama. Ne može se zahtijevati od Crne Gore da saraduje sa onima sa kojima niko iz EU ne saraduje. Njihovi lideri su danas u Hagu.

U ekonomskoj sferi dijametralno se razlikujemo. Mi gajimo mali otvoreni ekonomski sistem baziran na uslužnim djelatnostima. Srbija ima industriju i poljoprivredu čiji oporavak mora štititi. Postavlja se pitanje kako takvi možemo pronaći zajednički imenitelj u pregovorima sa EU. Prosto imamo različite interese. Nezavisna Crna Gora nije naš romantičarski projekat, to je interes građana i njen najbolji ekonomski put. Da se sa Srbijom moglo ravnopravno živjeti ne bi druge države bivše SFRJ iskazale potrebu da postanu nezavisne. Jedan prirodan put treba završiti konstituisanjem Crne Gore i Srbije kao nezavisnih država koji će dodatno doprinijeti stabilizaciji regiona.

LIMESplus: Šta u tom kontekstu znači za oktobar najavljeni početak pregovora o stabilizaciji i asocijaciji sa EU?

KRIVOKAPIĆ: Najavljeni pregovori neće ni usporiti ni ubrzati približavanje Crne Gore EU. Taj proces zavisi od država članica i njihove pojedinačne sposobnosti da usvajaju propisane standarde. Mislim da će se, ukoliko počnu, a što zavisi od nastavka saradnje Srbije sa Haškim tribunalom, pregovori odvijati nedovoljno brzo jer je previše adresa na kojima će morati da se vode – Vlada Crne Gore, Vlada Srbije i Državna zajednica – i jer će se puno vremena trošiti na usaglašavanja između država članica. Uvjeren sam da bi samostalno i Crna Gora i Srbija lakše nalazile rješenja u tom procesu. Ne zaboravite da je za stvaranje Državne zajednice osnovni argument bio upravo ubrzan proces približavanja EU i hitna Studija izvodljivosti. Nju smo, ne zbog Crne Gore, čekali gotovo tri godine. Crna Gora je, naime, već 15 godina talac ratne politike - beogradskih odluka.

Do referenduma koji će se održati najkasnije do kraja aprila mi ćemo se konstruktivno ponašati u tim pregovorima štiteći svoje nacionalne interese. A nakon proglašenja nezavisnosti taj proces ćemo nastaviti samostalno i siguran sam mnogo brže jer ne predstavljamo u bilo kom smislu opasnost po deklarisanе političke ili ekonomske interese EU.

LIMESplus: Šta su u svetlu evropske perspektive Državne zajednice, konkretne političke ekonomske i druge prednosti samostalnosti?

KRIVOKAPIĆ: Najveća prednost je činjenica i iskustvo svih zemalja članica EU koje su kao samostalni državni subjekti ulazili u evropske integracije. Pokazalo se da su i Češka i Slovačka kao odvojene države prije dostigle cilj. Zašto bismo mi nakon već dokazanih primjera nastavljali eksperimente koji su se u proteklim decenijama pokazali kao neizvodljivi. Danas, osim SCG, ne postoji druga dvočlana državna zajednica koja funkcioniše i ide prema EU. Bivše zemlje SSSR su dobar primjer.

Političke i ekonomske prednosti o kojima sam govorio je protekli period već potvrdio. Navešću najsvježiji primjer: Crna Gora je zbog neispunjavanja obaveza Srbije prema MMF-u došla u situaciju da ne ostvari povoljnosti zajed-

ničkog aranžmana koji za nju znači otpis 28 miliona duga prema Pariskom klubu. Dakle, ukoliko Srbija ne ispuni svoje obaveze mi ćemo opet ispaštati i pretrpeti direktnu štetu.

LIMESplus: Šta su rizici te opcije danas – politički, geopolitički, ekonomski, socijalni - i koji od njih zvanična Crna Gora smatra najozbiljnijim?

KRIVOKAPIĆ: Ekonomski i socijalni rizici ne postoje jer Crna Gora autonomno vodi te politike. Naprotiv, rizici u tim sferama postoje ako ostanemo u DZ. Ekonomsko zajedništvo sa Srbijom nam je donijelo najveću hiperinflaciju i uništavanje polovine našeg GDP-a. Danas su najznačajniji ekonomski pokazatelji u Crnoj Gori bolji nego u Srbiji.

Mi imamo inflaciju pet puta manju nego Srbija, manje smo zaduženi. Renomirana agencija za određivanje kreditnog rejtinga Standard and Poors ocijenila je kreditni rejting Crne Gore boljim nego u Srbiji uz opasku da će rješavanje državnog pitanja pozitivno uticati na njegovo dalje poboljšanje.

Glavni politički rizik je velikospska aspiracija prema Crnoj Gori utemeljena u trima ključnim parapoličkim institucijama Srbije – Srpskoj pravoslavnoj crkvi, dijelu Akademije nauka i tajnim službama. Ova Vlada je, ne manje od Miloševićeve, pod uticajem tih opasnih političkih namjera.

Ako i postoji geopolitika onda je Crna Gora najtragičniju cijenu platila poslije Prvog svjetskog rata kada je dozvoljena njena nasilna aneksija u sklopu kompenzacionog aranžmana sa srpskom Kraljevinom. Ne bismo bili previše mudri ako državu dva puta izgubimo na sličan način.

Već duže se spominje opasnost da će, ukoliko Crna Gora bude nezavisna, to uzrokovati takozvani domino efekat. Posljednja domina nema koga srušiti. Sve ostale bivše republike SFRJ su stekle nezavisnost, a građanima Srbije ćemo je mi podariti. Već je siptomatična činjenica da se politička elita Srbije plaši da vodi državu sa punom međunarodnom odgovornošću.

Ni tri godine nakon Beogradskog sporazuma Kosovo nije bliže Srbiji – rekao bih čak i da je dalje od nje. Kako može Crna Gora opredijeliti status Kosova? On se mora rješavati u razgovorima Beograda, Brisela i Prištine. Najmanji talas na moru ne može proizvesti cunami. To je danas mnogo jasnije i u EU.

Ukratko, ne cijenimo da bi bilo koji od rizika koje ste naveli izazvao neprijatnosti ni u Crnoj Gori ni u regionu. Ključna stvar je da se referendum sprovede po iskustvenim međunarodno priznatim standardima, što je namjera ove vlasti, i takve rezultate će priznati svi koji imaju demokratski kapacitet u Srbiji i Crnoj Gori. EU će prihvatiti volju građana jer je to osnovni princip na kojem počiva, što je jasno i saopštila nakon posljednjeg sastanka ministara u Njuportu.

LIMESplus: Koje dodatne mogućnosti za realizaciju (i kojih) državnih, nacionalnih, ekonomskih i drugih interesa Srbije i Crne Gore, nudi Zajednica nezavisnih država koju Crna Gora predlaže kao alternativnu formu za Državnu zajednicu?

KRIVOKAPIĆ: Ta zajednica nudi politiku čistih računa i preuzimanja odgovornosti. Ona će i smanjiti troškove državama članicama. Danas Crna Gora izdvaja 40 miliona evra za finansiranje Državne zajednice. To je skup ekonomski projekat za nas i taj novac bismo mogli preusmjeriti na mnogo važnije i za građane korisnije stvari.

Taj projekat bi dodatno stabilizovao region i riješio i najmanje bojazni koje postoje kod određenih međunarodnih faktora da bi razdvajanje SCG izazvalo bilo kakvu nestabilnost.

LIMESplus: Da li su aktuelni odnosi između zvanične Srbije i zvanične Crne Gore, na nivou koji zahteva i podrazumeva dogovor o eventualnom »razdruživanju«?

KRIVOKAPIĆ: Poznat je stav premijera Koštunice. On je taj prijedlog odbio dok je još bio na putu za Beograd. On nije spreman na dijalog. Time pokazuje da njemu Crna Gora ne treba kao ravnopravan partner nego kao posljednja iluzija ostvarenja velikospskog sna. Naš prijedlog za razgovor je otvoren još malo i mi ćemo, ne bude li promijene stava vladajuće elite u Srbiji, nastaviti trasirani put referenduma i sticanja nezavisnosti.

LIMESplus: Koliko je Crna Gora sposobna i spremna da odgovori na jednu od najozbiljnijih primedbi iz Studije o izvodljivosti koja se odnosi na borbu protiv organizovanog kriminala i izgradnju nezavisnog sudstva, šta se konkretno na tom polju preduzima i da li se ta borba takođe smatra prvorazrednim nacionalnim i državnim interesom – ili će ona morati da sačeka ishod "borbe" za izgradnju nezavisne države?

KRIVOKAPIĆ: Projekat borbe za nezavisnost je iznikao i iz projekta borbe protiv kriminalnog miljea kome se danas sudi u Hagu. Otpor Crne Gore je i nastao u želji da se stvori uređena stabilna nezavisna demokratska evropska država. Ovaj projekat se svakako smatra nacionalnim interesom i on će paralelno teći sa realizacijom projekta državne nezavisnosti. Na tom planu se radi, formirane su institucije za borbu protiv organizovanog kriminala i aktivno se saraduje sa međunarodnim institucijama u cilju kadrovske obučavanja i tehničkog opremanja. Crnogorska vlada je uputila svoje viđenje stavova saopštenih u Studiji i mi predano radimo na borbi protiv te pošasti. U poslednjih godinu dana procesuirano je više slučajeva i ta akcija će samo snažiti.

Razgovarala Slađana Madžgalj-Žakula